

Stanovisko Nejvyššího soudu SSR ze dne 30.11.1970, sp. zn. Tpj 22/70-VI

Číslo: 22/1971

Právní věta: II. Na určení stupňa nebezpečnosti prečinu podľa § 2 písm. c) zákona č. 150/1969 Zb. pre spoločnosť nemôže byť bez vplyvu skutočnosť, že v obvode, kde páchatel činnosť vykonáva, nemôžu takéto práce zabezpečiť na to povolané socialistické podniky alebo zariadenia národných výborov, prípadne občania oprávnení poskytovať služby a opravy podľa zásad č. 20/1965 Zb. Na zistenie stupňa nebezpečnosti činu pre spoločnosť v tomto smere nestačia len vyjadrenia občanov, ktorým páchatel opravy a služby poskytoval.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 30.11.1970

Spisová značka: Tpj 22/70-VI

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Přechiny

Předpisy: 150/1969 Sb. § 2 písm. c

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbirkový text rozhodnutí:

Č. 22/1971 sb. rozh.

I. Oprava a údržba bytov (domov), prístrojov a zariadení používaných občanmi je prečinom podľa § 2 písm. c) zákona č. 150/1969 Zb. len za podmienky, že páchatel takúto činnosť vykonáva neoprávnene, sústavne a za účelom získať trvalejší zdroj príjmov.

II. Na určení stupňa nebezpečnosti prečinu podľa § 2 písm. c) zákona č. 150/1969 Zb. pre spoločnosť nemôže byť bez vplyvu skutočnosť, že v obvode, kde páchatel činnosť vykonáva, nemôžu takéto práce zabezpečiť na to povolané socialistické podniky alebo zariadenia národných výborov, prípadne občania oprávnení poskytovať služby a opravy podľa zásad č. 20/1965 Zb. Na zistenie stupňa nebezpečnosti činu pre spoločnosť v tomto smere nestačia len vyjadrenia občanov, ktorým páchatel opravy a služby poskytoval.

(Stanovisko trestného kolégia Najvyššieho súdu SSR z 30. 11. 1970 č. [Tpj 22/70-VI.](#))

Odôvodnenie:

Najvyšší súd SSR zistil, že niektoré sudy používajú ustanovenie § 2 písm. c) Zákona o prečinoch i proti občanom, ktorí v ojedinelých prípadoch, prípadne aj opätovne poskytli spoluobčanom za úplatu

výpomoc v domácnostiach pri oprave alebo údržbe bytov (domov), prístrojov používaných v domácnostiach a pod. V niektorých prípadoch súdy hodnotia ako okolnosti znižujúce stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť, že s páchatelovou pomocou sa predišlo väčším škodám, nakoľko socialistické podniky opravy a práce odmietli vykonať, resp. ich vykonať včas. Takéto okolnosti si však súdy overili len výsluchom osôb, ktorým boli služby a práce poskytnuté.

Na odstránenie pochybností súvisiacich s ustanovením § 2 písm. c) zákona č. 150/1969 Zb. vydáva trestné kolégium Najvyššieho súdu SSR toto stanovisko:

Ustanovenie § 2 písm. c) zákona č. 150/1969 Zb. chráni rovnaký hospodársky záujem štátu ako ustanovenie § 118 Tr. zák., pravda, v prípadoch, že ide o napadnutie tohto záujmu činnosťou menšej intenzity. To však nijako neznamena, že účelom trestnoprávnej ochrany pred neoprávnenou súkromou zárobkovou činnosťou je vylúčiť všetky formy občianskej výpomoci, poskytovanej za úplatu v medziach Občianskeho zákonníka. Diferenciácia prečinu podľa § 2 písm. c) Zákona o prečinoch od trestného činu podľa § 118 Tr. zák. na strane jednej a od občianskej výpomoci na strane druhej je v tomto zmysle základnou podmienkou správneho využívania Zákona o prečinoch v uvedenom ustanovení.

Pre prečin podľa § 2 písm. c) zákona č. 150/1969 Zb. i pre trestný čin podľa § 118 Tr. zák. je charakteristická skutočnosť, že páchatel využíva svoje odborné skúsenosti na súkromnú zárobkovú činnosť, ktorá už tým odporuje zásadám socialistickej hospodárskej sústavy. Nadto však ju páchatel vykonáva neoprávnené, t. j. bez potrebného povolenia. Tým sťažuje štátnym a hospodárskym orgánom nielen výkon kontroly kvality vykonaných prác a služieb, ale aj ich účelnú reguláciu v záujme uspokojiť požiadavky a potreby obyvateľov, a nie v poslednom rade aj pri regulácii príjmov, teda pri plánovitom riadení hospodárstva, i keď len vo vzťahu k menším teritoriálnym celkom.

Pri trestnom čine podľa § 118 Tr. zák. činnosť páchatela vzhľadom na jej rozsah nadobúda charakter podnikania. To predpokladá, že páchatel takú činnosť vykonáva ako svoje povolanie, že k občanom, pre ktorých vykonáva práce (služby), ho viažu len hospodárske vzťahy, z výnosu prác (služieb) sa prevažne alebo výlučne živí, pričom práce (služby) vykonáva v takom rozsahu, že výnos z nich mu zabezpečuje rovnakú alebo aj vyššiu životnú úroveň ako ostatným občanom v pracovnom pomere v odbore jeho podnikateľskej činnosti. V tomto zmysle definuje Trestný zákon trestný čin podľa § 118 Tr. zák. dvoma znakmi, a to „väčším rozsahom“ a charakterom, že má ísť o „podnikanie“.

Na rozdiel od trestného činu podľa § 118 Tr. zák. vytyčuje Zákon o prečinoch v skutkovej podstate prečinu podľa § 2 písm. c) znaky, ktoré na prvý pohľad poukazujú na menšiu intenzitu jeho nebezpečnosti pre spoločnosť. Sú to: „menší rozsah“ a okolnosť, že čin nemá ešte charakter podnikania, ale len zárobkovej „činnosti“. Z toho vyplýva, že páchatel prečinu podľa § 2 písm. c) zákona č. 150/1969 Zb. nevyvíja súkromnú zárobkovú činnosť ako svoje povolanie a výnos z nej, i keď znamená trvalé a pravidelné zvýšenie jeho príjmov, netvorí ich podstatnú časť.

Prečin podľa § 2 písm. c) zákona č. 150/1969 Zb. je definovaný ďalšími dvoma znakmi, a to „sústavnosťou“ činnosti a motívom páchatela „získať trvalejší zdroj príjmov“. Tieto znaky sú pri trestnom čine podľa § 118 Tr. zák. obsiahnuté už v pojme „podnikanie“, a preto ich vytyčenie v zákonnej skutkovej podstate prečinu neslúži na odlíšenie prečinu od trestného činu. Ich zmyslom je diferencovať prečin od trestnoprávne nezávadného občianskoprávneho vzťahu – občianskej výpomoci.

Sústavnosť činnosti nie je však len jednoduché opakovanie rovnakých alebo podobných úkonov. Predpokladá medzi opakovanými úkonmi súvislosť, teda pokračovanie v úkonoch predtým vykonaných, trebárs dohoda o nich sa uzatvára medzi inými kontrahentmi a za iných podmienok. Na existenciu takejto súvislosti možno súdiť nielen z objektívnych znakov, akými sú trvanie činnosti,

počet vykonaných prác (služieb), ich povaha, vzťahy páchatela k osobám, pre ktoré práce (služby) vykonáva, ale najmä z jednotiaceho zámeru páchatela „získať takouto činnosťou trvalejší zdroj príjmov“. Takýto motív páchatela naznačuje, že v jednotlivých prípadoch mu nešlo ani tak o to, poskytnúť pomoc spoluobčanovi – čo je zmyslom a podstatou občianskej výpomoci, aj keď poskytovanej za úplatu – ako o to, využívať svoje odborné znalosti na získanie príjmov.

Trestná činnosť podľa § 2 písm. c) Zákona o prečinoch i podľa § 118 Tr. zák. býva neraz podmienená skutočnosťou, že výkon prác a služieb pre občanov – najmä na dedinách – nie je zabezpečený zo strany organizácií, resp. súkromných osôb oprávnených na ich poskytovanie. Súdny zreteľom na to, že páchatelia pre občanov často odvádzajú užitočnú prácu, hodnotia ako okolnosť znižujúcu stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Takýto – v zásade správny – názor súdov, však často nebýva opretý o poznanie konkrétnej ekonomickej situácie v obvode spáchaného činu. Súdy sa uspokojujú len so subjektívnymi vyjadreniami svedkov, najmä pokiaľ išlo o kvalitu prác i o skutočnosť, že si ich výkon nemohli inak zabezpečiť, bez toho, aby sa usilovali získať pre takýto záver objektívne podklady od hospodárskych organizácií, resp. od riadiacich hospodárskych orgánov, najmä od národných výborov. Možnosť správne posúdiť stupeň nebezpečnosti činu v závislosti na podmienkach, z ktorých určitý negatívny spoločenský jav vyrastá, závisí vždy od komplexného poznania existujúcej spoločenskej i ekonomickej situácie v obvode činu i jeho príčin, a takéto hodnotenie má význam najmä vtedy, keď sám negatívny jav je výsledkom nedostatkov v hospodársko-organizačnej sfére spoločenskej činnosti.

Len takéto komplexné a objektívne posúdenie činnosti páchatela v závislosti na existujúcich ekonomických podmienkach v príslušnej oblasti a možnostiach ich budúceho riešenia dovoľí posúdiť konkrétny stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť v danom prípade, a to aj so zreteľom na nevyhnutnosť uspokojovať potreby obyvateľstva, odlišiť prípady, v ktorých nejde o nebezpečnosť činu pre spoločnosť a preto postačia opatrenia, ktoré možno ukladať v rámci zákona č. 60/1961 Zb., prípadne, v ktorých sa opatrenia trestnej povahy nejavia vôbec vhodné.